

41

ZARZĄDZENIE PRZEWODNICZĄCEGO KOMITETU NAUKI I TECHNIKI

z dnia 18 stycznia 1967 r.

w sprawie zasad oceny i wyboru projektów wynalazczych w celu planowania i kontroli ich realizacji w gospodarce narodowej.

Na podstawie § 1 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 czerwca 1963 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Komitetu Nauki i Techniki oraz zasad współdziałania z Komisją Planowania przy Radzie Ministrów, Polską Akademią Nauk i ministrami (kierownikami urzędów centralnych) (Dz. U. Nr 28, poz. 171) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zasady oceny i wyboru projektów wynalazczych w celu planowania i kontroli ich realizacji w gospodarce narodowej określają wytyczne stanowiące załącznik do zarządzenia.

§ 2. Ministrowie (kierownicy urzędów centralnych) dostosują do potrzeb i warunków działalności podległych im jednostek zasady oceny i wyboru projektów wynalazczych w celu planowania i kontroli ich realizacji, zgodnie z wytycznymi, o których mowa w § 1.

§ 3. Traci moc zarządzenie nr 58 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 29 września 1964 r. w sprawie planowania i kontroli realizacji projektów wynalazczych w gospodarce narodowej.

§ 4. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
Przewodniczący Komitetu Nauki i Techniki: E. Szyr
Wiceprezes Rady Ministrów

Załącznik do zarządzenia Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 18 stycznia 1967 r. (poz. 41).

WYTYCZNE W SPRAWIE OCENY I WYBORU PROJEKTÓW WYNALAZCZYCH W CELU PLANOWANIA ORAZ KONTROLI ICH REALIZACJI W GOSPODARCE NARODOWEJ

I

OCENA PROJEKTU WYNALAZCZEGO

Projekty wynalazcze zgłaszane w państwowych jednostkach organizacyjnych lub otrzymywane w drodze rozpowszechnienia powinny być oceniane pod względem przydatności i celowości ich zastosowania w gospodarce narodowej. W tym celu należy — w miarę możliwości — ustalić rodzaj i wielkość rocznych efektów przewidzianych do uzyskania po ich wykorzystaniu; stanowi to podstawę do podejmowania decyzji o przyjęciu projektu do stosowania.

1. Decyzja o przyjęciu projektu do stosowania nakłada obowiązek wprowadzenia go do odpowiedniego planu jednostki oraz opracowania harmonogramu jego realizacji. Harmonogram powinien zawierać wyszczególnienie:

- 1) etapów prac i terminów dotyczących: sporządzenia dokumentacji, wykonania modeli i prototypów, przeprowadzenia badań i prób, sprawdzania w skali półtechnicznej, uruchomienia serii informacyjnej itp.,

- 2) jednostek (zakładów, oddziałów, komórek) realizujących poszczególne etapy prac oraz osób odpowiedzialnych za ich terminowy przebieg,
- 3) środków niezbędnych do realizacji projektów.

Kopie harmonogramów powinny znajdować się w służbach technicznych do spraw wynalazczości, które zobowiązane są do kontroli oraz składania informacji kierownictwu jednostki o przebiegu prac objętych harmonogramem.

Nie dotyczy to projektów wynalazczych, których realizacja może być podjęta dopiero po powstaniu odpowiednich warunków. W stosunku do tych projektów należy postępować zgodnie z zasadami określonymi w §§ 37 i 38 uchwały nr 74 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 1963 r. w sprawie zasad organizowania, kierowania i koordynacji spraw wynalazczości, rozpowszechniania projektów wynalazczych oraz zasad wynagradzania i finansowania w zakresie wynalazczości (Monitor Polski Nr 18, poz. 100).

2. Przy dokonywaniu oceny wartości projektów wynalazczych należy brać pod uwagę efekty, które w wyniku zastosowania tych projektów mogą być uzyskane w zakresie:

- 1) stworzenia podstaw do:
 - a) uruchomienia produkcji nowych i unowocześnionych wyrobów,
 - b) wprowadzenia do produkcji postępowych (nowych i nowoczesnych) technologii,
 - c) uruchomienia produkcji eksportowej, ograniczającej import itp.,
 - d) rozszerzenia możliwości i skuteczności prowadzenia prac naukowo-badawczych (w dziedzinie aparatury, naukowo-badawczej, kontrolno-pomiarowej itp.);
- 2) podniesienia jakości i nowoczesności wyrobu, a w szczególności w dziedzinie:
 - a) niezawodności, trwałości, gatunkowości, zakresu zastosowania, uniwersalności oraz podniesienia walorów użytkowych i estetycznych wyrobów,
 - b) lepszego przystosowania do fizjologicznych i psychicznych wymagań człowieka,
 - c) poprawy stanu bezpieczeństwa, higieny i warunków pracy,
 - d) stworzenia warunków dokładniejszego kontrolowania i regulacji procesów technologicznych dla użytkowania założonych parametrów technicznych wyrobu itp.;
- 3) doskonalenia techniki i technologii produkcji oraz usług, a w szczególności przez:
 - a) potaniecie produkcji — przy zachowaniu co najmniej tych samych parametrów technicznych i eksploatacyjnych oraz spełnieniu tych samych wymagań dotyczących jakości, użyteczności, estetyki wyrobu, trwałości itp. — przewidywane do uzyskania dzięki:
 - zmniejszeniu dotychczasowego zużycia surowców, materiałów, narzędzi, energii, paliwa itp.,
 - użyciu zastępczych, tańszych lub dostępniejszych surowców, materiałów i narzędzi,
 - ograniczeniu lub likwidacji braków i usterek w produkcji wyrobu finalnego bądź jego części lub zespołów;
 - b) zmniejszenie pracochłonności wskutek:
 - usprawnienia procesu technologicznego,
 - podniesienia wydajności pracy,
 - podniesienia wydajności i wykorzystania maszyn i urządzeń,
 - skrócenia cyklu produkcji bądź stworzenia warunków przejścia na bardziej postępowe i wydajne procesy produkcji;
- 4) poprawy ogólnej efektywności procesów wytwórczych przez usprawnienia natury techniczno-organizacyjnej;
- 5) innych nie wymienionych wyżej korzyści niewymierzalnych i nie dających się dokładnie ustalić.

Wielkość przewidywanych efektów, wynikających z zastosowania projektów wynalazczych, należy ustalać zgodnie z ramowymi wytycznymi w sprawie oceny efektywności ekonomicznej nowej techniki, stanowiącymi załącznik do zarządzenia nr 88 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 29 grudnia 1964 r. (Dziennik Urzędowy KNiT z 1965 r. nr 1, poz. 1).

W razie gdy jednostka organizacyjna posiada dwa lub więcej różniących się od siebie projektów wynalazczych dotyczących rozwiązania jednego zagadnienia — wybiera na podstawie analizy i wprowadza do planu ten projekt wynalazczy (lub grupę projektów), który po zestawieniu efektów technicznych i ekonomicznych zapewnia rozwiązanie najwłaściwsze oraz w najwyższym stopniu opłacalne i nowoczesne.

II.

KRYTERIA I TRYB WPROWADZANIA PROJEKTÓW WYNALAZCZYCH DO PLANÓW

1. *Plany techniczno-ekonomiczne przedsiębiorstw, zakładów produkcyjnych lub usługowych, wydziałów, oddziałów.*

Do planu techniczno-ekonomicznego przedsiębiorstwa i do planów zakładu (wydziału, oddziału) wprowadza się — na zasadach obowiązujących przy sporządzaniu zakładowego planu techniczno-ekonomicznego — wszystkie projekty wynalazcze zakwalifikowane jako przydatne, co do których kierownictwo podjęło decyzję o ich zastosowaniu (projekty członków własnej załogi, projekty uzyskane w drodze rozpowszechniania z innych zakładów, Urzędu Patentowego i instytucji bądź od jednostki nadrzędnej, a także wskazane przez członków własnej załogi). W planie tym przewiduje się odpowiednie środki na ich realizację, w tym również środki na zapewnienie pracy brygad racjonalizatorskich, które zamierza się powołać w okresie planowym w celu rozwiązania problemów technicznych wynikających z tematycznego programu racjonalizacji.

Projekty wynalazcze o mniejszej wadze, które wpłynęły po sporządzeniu planu i co do których kierownictwo podjęło decyzję o celowości ich zastosowania, powinny być realizowane poza planem bądź włączone do operatywnych planów kwartalnych jednostki. Środki finansowe na realizację tych projektów określa zarządzenie Ministra Finansów z dnia 7 marca 1963 r. w sprawie szczegółowych zasad finansowania rozwoju i realizacji wynalazczości w jednostkach gospodarki uspołecznionej oraz klubów techniki i racjonalizacji (Monitor Polski Nr 23, poz. 120). Dla projektów tych zamiast harmonogramu szczegółowego można ustalić jedynie datę rozpoczęcia i zakończenia realizacji.

2. *Plany branżowe w zjednoczeniach i w jednostkach równorzędnych.*

Do branżowego planu zjednoczenia i jednostki równorzędnej wprowadza się projekty wynalazcze, które:

- 1) realizowane są przy współpracy wielu przedsiębiorstw i nie mogą być wykonane siłami jednego przedsiębiorstwa lub których zapewnienie sprawnej realizacji wymaga koordynacji między przedsiębiorstwami a jednostkami nadzorowanymi lub specjalnej pomocy zjednoczenia w zakresie zaopatrzenia w surowce, materiały i aparaturę, uzgodnienia i dotrzymania ściśle ustalonych terminów itp.,
- 2) stanowią podstawę do uruchomienia produkcji nowych lub modernizacji produkowanych wyrobów, a także do wdrożenia nowej albo doskonalszej technologii,
- 3) zostały zlecone do zastosowania w podległych przedsiębiorstwach w celu rozpowszechnienia,
- 4) dotyczą tematyki objętej branżowym planem rozwoju nauki i techniki; w zależności od charakteru i stopnia zaawansowania prac nad realizacją tych projektów należy je wprowadzić odpowiednio do części planu dotyczącej:
 - a) przygotowania nowej techniki (symbol NT),
 - b) uruchomienia produkcji nowych maszyn, urządzeń i wyrobów (symbol T1),
 - c) wprowadzenia i rozszerzenia mechanizacji, automatyzacji oraz wprowadzenia nowych i rozszerzenia postępowych metod technologicznych (symbol T2);
- 5) po zastosowaniu w branży (zjednoczeniu) przyniosą wymierne, przewidywane efekty roczne powyżej 2 mln zł — ustalone na podstawie części I ust. 2 pkt 1, 2, 3 i 4

oraz te projekty, dla których obliczeniowy okres zwrotu wynosi 2 lub więcej lat,

- 6) zjednoczenie otrzymało z ministerstwa (centralnego urzędu) do wprowadzenia w nadzorowanych przez siebie jednostkach bądź które zostały przyjęte do realizacji od placówek Polskiej Akademii Nauk lub szkół wyższych,
- 7) zjednoczenie uzna z innych, ważnych względów za konieczne do wprowadzenia do planu (eksport, antyimport).

3. Resortowe plany ministerstw (centralnych urzędów).

Do resortowego planu ministerstw (urzędów centralnych) wprowadza się projekty wynalazcze, które:

- dotyczą tematyki objętej resortowym planem rozwoju nauki i techniki, a w szczególności stanowią podstawę do rozwoju nowych gałęzi przemysłu, powstania nowych zakładów, oddziałów, wydziałów produkcyjnych opartych na nowych technologiach lub do wytwarzania nowych wyrobów,
- zostały opracowane na podstawie odpowiednich umów zawartych przez ministerstwa (urzędy centralne) z instytutami lub placówkami naukowo-badawczymi,
- wymagają koordynacji międzybranżowej, zapewnienia specjalnych środków, jak dostaw importowych lub trudno dostępnych materiałów, surowców, aparatury kontrolno-pomiarowej itp., współpracy resortowych i pozaresortowych jednostek naukowo-badawczych,
- po zastosowaniu w skali resortu zapewnią 6 mln zł lub więcej przewidywanych rocznych efektów oraz te projekty, dla których obliczeniowy okres zwrotu wynosi 4 lata i powyżej,
- zostały wskazane przez Komitet Nauki i Techniki, Komisję Planowania przy Radzie Ministrów, Urząd Patentowy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Ministerstwa (urzędy centralne) przesyłają do Urzędu Patentowego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w terminie przewidzianym do opracowania projektu planu rozwoju nauki i techniki po jednym egzemplarzu projektu planu bądź wyciąg dotyczący projektów wynalazczych. Urząd Patentowy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przedkłada Komitetowi Nauki i Techniki opinie oraz wnioski dotyczące wykorzystania projektów wynalazczych w resortowych projektach planu rozwoju nauki i techniki.

4. Narodowy plan gospodarczy.

Ministerstwo dokonuje wyboru ważniejszych projektów wynalazczych ujętych resortowym planem rozwoju nauki i techniki, a odpowiadających:

- a) głównym kierunkom rozwoju nauki i techniki,
- b) problematyce prac naukowo-badawczych w dziedzinie przygotowania nowej techniki,
- c) zadaniom w zakresie:
 - uruchomienia produkcji nowych maszyn i wyrobów,
 - wprowadzenia i rozszerzenia mechanizacji-automatyzacji oraz wprowadzenia nowych i rozszerzenia postępowych metod technologicznych, wytyczonych przez Komitet Nauki i Techniki.

Za najważniejsze w tej dziedzinie uważa się projekty wynalazcze, które odpowiadają powyższym warunkom, oraz te, których realizacja wymaga koordynacji międzyresortowej w zakresie badań i prób, współdziałania w przygotowaniu

produkcji lub nowych metod wytwarzania, jak również projekty, które niezależnie od stopnia opłacalności i efektów ekonomicznych powinny być realizowane ze względu na możliwość rozszerzenia i pogłębienia badań naukowych oraz umożliwienie rozpoczęcia produkcji wyrobów wysoko opłacalnych, a nie wytwarzanych w kraju. Do nich należą również projekty stanowiące praktyczne rozwiązanie teoretycznych osiągnięć nauki, ułatwiające postęp techniczny lub rozwój innych dziedzin gospodarki narodowej.

Po dokonaniu wyboru ministerstwo przesyła w ustalonym trybie projekty wynalazcze lub podstawowe dane o tych projektach do Komitetu Nauki i Techniki z propozycją umieszczenia ich w narodowym planie gospodarczym.

Do narodowego planu gospodarczego, w części dotyczącej planu rozwoju techniki, wprowadza się projekty wynalazcze odpowiadające określonym kryteriom, przyjęte (wybrane) przez Komitet Nauki i Techniki spośród zgłoszonych przez resorty i inne instytucje.

Projekty wynalazcze, których realizacja nie stanowi odrębnej pozycji w planie, a związana jest z realizacją jednego z planowanych tematów, powinny być odpowiednio oznaczone i zamieszczone w planie jednostki właściwej, odpowiedzialnej za realizację tego tematu.

III.

PRACE PRZYGOTOWAWCZE NAD ZAPEWNIENIEM WARUNKÓW REALIZACJI PROJEKTÓW WYNALAZCZYCH WPROWADZONYCH DO PLANU

1. Projekt wynalazczy umieszczony w jednej z części planu powinien posiadać opracowany kompleksowy program realizacji, uzgodniony z zainteresowanymi wykonawcami i sporządzony przez jednostkę organizacyjną, która koordynuje jego realizację. Program ten, opracowany w formie harmonogramu lub w uzasadnionych wypadkach w formie np. siatki powiązań czynności PERT (metoda PERT), sporządza się w oparciu o analizę możliwości produkcyjnych, posiadanych przez wykonawców, tak aby osiągnąć optymalny cykl realizacji.

2. Podstawowe etapy realizacji projektu włącza się do odpowiednich części planu danego roku kalendarzowego.

3. Projekty wynalazcze znajdujące się w planie jednostki wyższego szczebla muszą być uwzględnione jednocześnie w planie jednostki niższego szczebla; w planie przedsiębiorstwa (zakładu) znajdują się więc projekty wynalazcze objęte planem branżowym, resortowym i narodowym planem gospodarczym.

IV.

ZAPEWNIENIE ŚRODKÓW NA REALIZACJĘ PROJEKTÓW WYNALAZCZYCH I ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA ICH REALIZACJĘ

1. Środki rzeczowe, kadrowe i finansowe w odpowiedniej wielkości i rozmiarze, niezbędne we właściwym okresie do realizacji projektów wynalazczych, powinny być zapewnione w czasie sporządzania planu we wszystkich odpowiednich częściach planu przedsiębiorstw, w planach zakładów eksperymentalnych, w planach prac instytutów naukowo-badawczych i innych placówek zaplecza naukowo-technicznego.

2. Środki dodatkowe, specjalne i rezerwowe przedsiębiorstwa oraz jednostek nadrzędnych — zgodnie z obowiązującymi przepisami — stanowią źródła finansowania tych projektów, które ze względów wyjątkowych należy realizować w ramach zadań zaplanowanych itp. (np. środki na projekty wynalazcze bardzo wartościowe lub możliwe do zrealizowania w krótkim czasie — zgłoszone przez członków załogi, in-

stytuty i placówki naukowo-badawcze, wskazane przez Urząd Patentowy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Komitet Nauki i Techniki, ministerstwa i urzędy centralne bądź otrzymane w drodze rozpowszechniania w rozumieniu art. 99 ustawy, z dnia 31 maja 1962 r. — Prawo wynalazcze — Dz. U. Nr 33, poz. 156 — już po sporządzeniu planu).

3. Odpowiedzialny za wprowadzenie do planu, zapewnienie niezbędnych środków i dopilnowanie realizacji projektu wynalazczego jest kierownik jednostki tego szczebla zarządzania, który koordynuje realizację projektu. W ramach tej odpowiedzialności kierownik ten powinien wyznaczyć instytucję wiodącą, wyznaczyć imiennie pracownika odpowiedzialnego za kompleksową realizację projektów, a w miarę potrzeby może powołać do swojej pomocy zespół koordynacyjny.

4. Odpowiedzialny za wprowadzenie do planu i realizację danego etapu oraz części złożonego planu wykorzystania projektu wynalazczego jest kierownik instytucji, która bezpośrednio realizuje projekt wynalazczy.

Zakwalifikowane do realizacji projekty wynalazcze zgłoszone po przyjęciu planu powinny być włączane do kwartalnych planów jednostek.

V.

ZASADY KONTROLI REALIZACJI PROJEKTÓW WYNALAZCZYCH

1. Kontrolą należy objąć:

- 1) plany realizacji projektów wynalazczych,
- 2) realizację harmonogramów ważniejszych projektów wynalazczych stanowiących samodzielną pozycję w planie. Szczególnej kontroli powinno podlegać przejście realizacji projektu wynalazczego z jednego etapu do następnego, co może spowodować konieczność włączenia reali-

zacji tych projektów do planów gospodarczych innych jednostek,

- 3) sposób sporządzania rocznego planu zakładu i stopień zapewnienia w nim środków na realizację projektów wynalazczych,
- 4) ewidencję patentów i ważniejszych projektów wynalazczych w organach zarządzania na poszczególnych szczeblach oraz wykonanie zadań ujętych pozycjami poszczególnych części planu z zaznaczonymi w nich projektami wynalazczymi,
- 5) formy, system i metody przeprowadzania wewnętrznej kontroli oraz sprawozdawczość,
- 6) wykorzystanie możliwości sprzedaży za granicą dokumentacji technicznej, patentów i licencji.

2. Kontrolę sprawują:

- 1) organy zarządzania wyższego szczebla w stosunku do organów zarządzania niższego szczebla w zakresie omówionym w ust. 1,
- 2) instytucje, związki zawodowe, samorząd robotniczy i inne organizacje społeczno-polityczne — w ramach posiadanych uprawnień kontrolnych.

3. Prezes Urzędu Patentowego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zapewni prowadzenie systematycznej kontroli i analizy przebiegu realizacji wszystkich projektów wynalazczych objętych narodowym planem gospodarczym w dziedzinie rozwoju nauki i techniki oraz wszystkich ważniejszych projektów wynalazczych zamieszczonych w resortowych planach rozwoju nauki i techniki. Prezes Urzędu Patentowego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej zapewni przedstawianie Przewodniczącemu Komitetu Nauki i Techniki półrocznych sprawozdań wraz z wnioskami z tych kontroli i analiz.